

Sygn. akt III Ca 600/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 września 2018 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SO Teresa Kołeczko - Waclawik (spr.)

Sędzia SO Arkadia Wyraz - Wieczorek

SO Barbara Braziewicz

Protokolant Marzena Makoś

po rozpoznaniu w dniu 19 września 2018 r. w Gliwicach

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Spółki Akcyjnej w B.

przeciwko M. S. (S.)

o zapłatę

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Rejonowego w Zabrzu

z dnia 18 grudnia 2017 r., sygn. akt VIII C 276/17

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

- 1. uchyla wydany przez Sąd Rejonowy w Zabrzu w postępowaniu nakazowym nakaz zapłaty z 12 grudnia 2016 r. w sprawie o sygn. akt VIII Nc 4155/16;**
- 2. zasądza od pozwanego na rzecz powódki 2.228,34 zł (dwa tysiące dwieście dwadzieścia osiem złotych i trzydzieści cztery grosze) z umownymi odsetkami równymi dwukrotności wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie od 1 kwietnia 2016 r.;**
- 3. oddala powództwo w pozostałej części;**
- 4. zasądza od powódki na rzecz pozwanego 5.438,62 zł (pięć tysięcy czterysta trzydzieści osiem złotych i sześćdziesiąt dwa grosze) tytułem zwrotu kosztów procesu;**

II. oddala apelację w pozostałej części;

III. zasądza od powódki na rzecz pozwanego 141,84 (sto czterdzieści jeden złotych i osiemdziesiąt cztery grosze) tytułem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego.

SSO Barbara Braziewicz SSO Teresa Kołeczko – Waclawik SSO Arkadia Wyraz – Wieczorek

Sygn. akt III Ca 600/18

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z 18 grudnia 2017r. Sąd Rejonowy uchylił wydany przez Sąd Rejonowy w Zabrze nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym z dnia 12 grudnia 2016 roku w sprawie o sygn. akt VIII Nc 4155/16 w całości i powództwo (...) S.A. w B. przeciwko M. S. oddalił oraz orzekł o kosztach postępowania.

Sąd Rejonowy ustalił, że dniu 11 lutego 2015r. strony zawarły umowę pożyczki. Całkowita kwota pożyczki wynosiła 21 000 zł, kwota ubezpieczenia wynosiła 21.143 zł, opłata przygotowawcza wynosiła 2.005 zł, wynagrodzenie umowne wynosiło 4.020 zł, a wysokość miesięcznej raty wynosiła 1.338 zł. Jako całkowitą kwotę pożyczki podano w umowie na 44.148 zł, a całkowitą kwotę do zapłaty na 48.168 zł. Integralną część umowy stanowił kalendarz spłat, w którym przewidziano, że pierwsza i w części druga rata będzie zarachowana na poczet opłaty przygotowawczej w kwocie 2.005 zł, druga i aż do osiemnastej (w części) raty miało pokrywać koszty ubezpieczenia w kwocie 21.143 złotych. Raty o numerach 18 – 33 miały zostać zarachowane na poczet spłaty środków faktycznie wypłaconych pożyczkobiorcy. Raty numer 34 -36 miały pokryć koszty wynagrodzenia umownego. Na zabezpieczenie spłaty pożyczki wystawiono weksel in blanco. W dniu 3 lutego 2015r. Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w B. podjęło uchwałę o połączeniu na podstawie art.492 par.1 pkt 1 ksh na rzecz (...) Spółki Akcyjnej. Pismem z dnia 01 marca 2016r. powód wypowiedział umowę pożyczki, zawiadomił o wypełnieniu weksla in blanco i wezwał do zapłaty kwoty 43.572,06 zł. Jednocześnie wypełniony został weksel in blanco na kwotę 43.572,06 zł, z datą płatności ustaloną na 31 marca 2016r. Pozwany na poczet zobowiązania wynikającego z umowy pożyczki z dnia 11 lutego 2015r. zapłacił na rzecz powoda kwotę 20.523 zł, w tym kwota 11.703,00 złotych została uiszczona przed datą wypowiedzenia umowy pożyczki i wezwaniem do wykupu weksla, a kwota 8.820 zł zapłacona została po dacie wezwania do wykupu weksla.

W tych okolicznościach ocenił sąd, że powództwo podlegało oddaleniu. Uznał, iż spór przeniósł się na płaszczyznę stosunku podstawowego. Jako niezasadny ocenił zarzut braku legitymacji czynnej powoda wobec przedłożenia weksla i odpisu z KRS. Zdaniem Sądu powód wykazał przejście na jego rzecz wierzycelności przysługującej pierwotnie (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w B. przeciwko pozwanemu, a pozwany w żaden sposób nie odniósł się do dokumentów złożonych przez powoda, poza złożeniem formalnego zarzutu. Odnośnie zarzutu spełnienia świadczenia podkreślił sąd, iż ani do zarzutów od nakazu zapłaty ani na dalszym etapie postępowania pozwany nie dołączył żadnego dowodu wpłaty jakiegokolwiek kwoty na rzecz powoda (art. 6 kc). Jednakże powód przyznał, że na poczet zobowiązania wynikającego z umowy pożyczki zapłacił na rzecz powoda kwotę 20.523 zł. Pozwany podniósł również zarzut niewykazania, co składa się na kwotę dochodzoną pozwem. W tym zakresie przywołał sąd art. 720 § 1 k.c. i ustawę z dnia 12 maja 2011r. o kredycie konsumenckim (t.j. Dz. U. 2014, poz. 1497 ze zm.; dalej: u.k.k.). Argumentował, że w jego ocenie, postanowienia umowy przewidujące część z dodatkowych należności były nieważne. Zważył, że postanowienie umowne przewidujące obciążenie pożyczkobiorcy „kosztami ubezpieczenia” (21.143 zł). pozostającymi w takiej relacji do faktycznej wysokości pożyczki było sprzeczne z zasadami współżycia społecznego a przez to nieważne (art. 58 § 2 k.c.) co do tej części (art. 58 § 3 k.c.), nadto zmierzają do obejścia prawa - art. 359 § 2¹ k.c. Podkreślił sąd, że strona powodowa sama przyznała w piśmie procesowym z dnia 3 lutego 2017 r., iż przewidzianych w umowie kosztów ubezpieczenia nie stanowi tylko składka należna ubezpieczycielowi, ale również jej wynagrodzenie za rzekome „czynności pomocnicze” na rzecz ubezpieczyciela. Sądu nie miał wątpliwości, że była to ukryta, niedozwolona formą zysku dla pożyczkodawcy. W ocenie Sądu powódka, powołując się na postanowienie zawarte w punkcie 11.2 podpunkcie b umowy, niezasadnie obciążyła pozwanego ustalonymi kosztami windykacji i uznał je za niewykazane. W konsekwencji argumentował, że opłata za ubezpieczenie i windykację z mocy art. 385¹ § 1 k.c. nie wiązały one pozwanego. Na podstawie powołanej powyżej regulacji za nieważne Sąd uznał również postanowienia stanowiącego integralną część umowy kalendarza spłat (wzorca umownego), w zakresie, w jakim przewidywał on zarachowywanie w pierwszej kolejności dokonywanych przez pozwanego wpłat na poczet, jak ustalono, nienależnego świadczenia w postaci rażąco wysokich kosztów ubezpieczenia. W ocenie Sądu pożyczkodawca, mając świadomość, że wymienione koszty stanowią ewidentne obejście przepisów prawa, w taki sposób skonstruował kalendarz spłat, aby utrudnić pożyczkobiorcy dochodzenie swoich racji przed Sądem. Ostatecznie uznano, że dokonywane wpłaty powinny być zarachowywane (zaliczane) w pierwszej kolejności na poczet świadczeń należnych, znajdujących podstawę prawną w

obowiązujących przepisach. Podniósł sąd, że powód był wzywany do podania w jakim zakresie (kwotowo) na należność dochodzoną pozwem składa się pozostały do zapłaty kapitał pożyczki, koszt ubezpieczenia, opłata przygotowawcza, wynagrodzenie umowne oraz inne koszty, w tym windykacyjne z ich wyszczególnieniem – w terminie 7 dni pod rygorem uznania należności objętej pozwem za niewykazaną co do wysokości. Nadto podniósł sąd, że powód w uzasadnieniu pozwu nie wymienił podstawy obciążenia pozwanego poszczególnymi należnościami, których zapłaty domagał się od pozwanego, nadto nie wykonał tego mimo zobowiązania sądu. Sąd nie mógł stwierdzić jakie dokładnie należności i z jakiego tytułu są objęte żądaniem pozwu, a przez to ocenić zasadności roszczenia. Wobec tego na podstawie art. 496 kpc sąd uchylił nakaz zapłaty w całości i oddalił powództwo. O kosztach Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c.

W apelacji powód zaskarżył wyrok w punkcie 1 w zakresie w jakim sąd uchylił nakaz zapłaty i oddalił powództwo w kwocie 6101 zł wraz z umownymi odsetkami za opóźnienie równymi dwukrotności wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia 1 kwietnia 2016r. do dnia zapłaty oraz w punkcie 2. Zarzucił naruszenie prawa materialnego, a to art. 385¹§1 i 2 kc w zw. z art. 353¹ kc w zw. z art. 385² kc w zw. z art. 58§2 i 3 kc poprzez przyjęcie, że w umowie wiążącej strony doszło do naruszenia wskazanych przepisów w sytuacji pełnej akceptacji przez pozwanego warunków umowy, w tym wynagrodzenia umownego oraz opłaty przygotowawczej oraz w sytuacji, gdy postanowienia umowy nie zawierają klauzul abuzywnych ani nie kształtują obowiązków konsumenta sprzecznie z dobrymi obyczajami i nie naruszają rażąco interesów konsumenta.

W uzasadnieniu wskazał, że na jej rzecz powinny być zasądzone dodatkowo kwoty: 477 zł tytułem kwoty należności głównej, 2005 zł tytułem opłaty przygotowawczej i 3619 zł tytułem wynagrodzenia umownego (wobec obniżenia przez (...) stóp procentowych NBP wynagrodzenie uległo obniżeniu o kwotę 401 zł).

Na tej podstawie wnosił o zmianę wyroku poprzez zasądzenie kwoty 6101 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie równymi dwukrotności wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia 1 kwietnia 2016r. do dnia zapłaty i zasądzenia kosztów postępowania według norm przepisanych za obie instancje, ewentualnie wnosił o uchylenie orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji.

W odpowiedzi na apelację pozwany wnosił o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja powoda, częściowo zasługuje na uwzględnienie.

W ocenie Sądu Okręgowego Sąd Rejonowy w sposób prawidłowy ustalił stan faktyczny sprawy i ocenił zgromadzony w toku postępowania materiał dowodowy. Dlatego też ustalenia te Sąd Okręgowy przyjął jako własne.

Odnosząc się do zarzutów podniesionych w apelacji, na wstępie wskazać należy, że wątpliwości w sprawie budzi wysokość opłaty przygotowawczej 2005 zł, a to w związku z wartością wypłaconej kwoty pożyczki –bezspoornie, co powód przyznał w treści apelacji była to kwota 21 000 zł. Tak zdefiniowane ewentualne nadużycie kontraktowe może podlegać weryfikacji na podstawie klauzuli generalnej zasad współżycia społecznego z art. 58 § 2 k.c. i 353¹ k.c. Sąd Okręgowy uznał, iż nieuzasadniony jest zarzut powoda naruszenia przepisów prawa materialnego w tym zakresie. Na okoliczność wysokości i zasadności opłaty przygotowawczej strona powodowa zaoferowała wyłącznie dowód z umowy pożyczki. Sąd Rejonowy zakwestionował możliwość pobrania takiej opłaty w sytuacji gdy nie wykazano, że czynności za które opłata przygotowawcza - obok przecież innych jeszcze kosztów umowy - w ogóle zostały dokonane. Z wywodami Sąd I instancji należy się zgodzić. Zdaniem Sądu Okręgowego nie można ocenić, czy kwota dochodzona przez powoda tytułem opłaty przygotowawczej jest odpowiednia przy uwzględnieniu wysokości pożyczki i możliwych czynności, jakie wykonał powód przed udzieleniem pożyczki pozwanemu. Nie można bowiem zweryfikować jakie czynności były podejmowane przez powoda w związku z przygotowaniem umowy. Podkreślenia przy tym wymaga za sądem I instancji, że wszelkie opłaty i prowizje pobierane przez pożyczkodawcę powinny wyrównywać rzeczywiste koszty

poniesione przez niego w związku z podjęciem danej czynności i nie powinny być rażąco wysokie dla konsumenta. Postanowienia te należy oceniać z punktu widzenia przeciętnego konsumenta. Skoro opłata ta była kwestionowana jako niewykazana, zarzut pozwanego w tym zakresie był skuteczny. Strona powodowa, zważywszy na konsumencki charakter sporu, musiała zatem wskazać kwoty składające się na omawianą opłatę obciążającą pożyczkobiorcę oraz wykazać, że były to rzeczywiste koszty udzielenia tej pożyczki, nie zaś dowolnie ustalone należności stanowiące w istocie ukryte oprocentowanie, dodatkowe wynagrodzenie. W przedmiotowej sprawie wynika, że zasadność naliczania opłaty przygotowawczej - wskazuje na ukształtowanie tego zapisu z pokrzywdzeniem konsumenta.

Odrębną kwestią wymagającą rozważenia w rozpatrywanej sprawie, była natomiast wysokość opłaty należnej tytułem spłaty całkowitej kwoty pożyczki. Poza sporem pozostawała między stronami kwota spłacona przez pozwanego -20 523 zł. Skoro zaś całkowity koszt pożyczki wynosił 21 000 zł, pozwany był obowiązany do zwrotu 477 zł. Zasadnie skarżący domagał się powyższej kwoty w apelacji.

Sąd Okręgowy nie kwestionował uprawnień powódki - pożyczkodawcy do wynagrodzenia z tytułu zawartej umowy. Wskazania jedynie wymaga, że wobec wcześniejszego wypowiedzenia umowy wynagrodzenie winno podlegać stosowanemu zmniejszeniu proporcjonalnie do okresu w którym strony łączyła umowa. W ocenie Sądu Okręgowego rację ma skarżący podnosząc, iż kwota wynagrodzenia umownego nie jest sprzeczna z zasadami współzycia społecznego i nie narusza interesów konsumenta. Strona powodowa zawodowo - w ramach prowadzonej działalności - zajmuje się udzielaniem pożyczek. Nie może więc zostać pozbawiona w całości wynagrodzenia za udzielenie pożyczki. Zwyczajowo w umowach kredytu czy pożyczki odsetki są wynagrodzeniem pożyczkodawcy (kredytodawcy) za udzielone, postawione do dyspozycji drugiej strony środki pieniężne. Także w doktrynie i orzecznictwie wskazuje się, że odsetki są wynagrodzeniem za korzystanie z cudzego majątku (środków pieniężnych). W niniejszej sprawie jednak pożyczkodawca nie przewidział w przygotowanym wzorcu umowy odsetek umownych pobieranych za czas trwania umowy. Podkreślić jednak należy, że wynagrodzenie to w istocie stanowiło, jak potwierdził skarżący, odsetki kapitałowe za udzielenie kredytu. Postanowienia umowne, w tym powoływana w apelacji swoboda umów - nie mogą wyłączać ani ograniczać przepisów o odsetkach maksymalnych za opóźnienie, a zwłaszcza nie mogą też być sprzeczne z dobrymi obyczajami i prowadzić do uzyskania przez przedsiębiorcę nieekwiwalentnych świadczeń. Z tego względu biorąc za podstawę datę zawarcia umowy - 11 lutego 2015r. oraz datę jej rozwiązania - 1 kwietnia 2016r. (30 dni od daty pisma wypowiedzającego umowę) należne powodowi wynagrodzenie zgodnie z treścią art. 359§2 kc wynosiło 1751,34 zł. W pozostałej wysokości wynagrodzenie to nie było zasadne i podlegało wyeliminowaniu jako zawyżone. Poprzez inne określenie wynagrodzenia (3619 zł) za korzystanie z kapitału niż przyjmuje to ustawodawca w art. 359 k.c. pożyczkodawca przewidział na swą rzecz wynagrodzenie znacznie przekraczające maksymalne odsetki wynikające z przepisów prawa. Takie postanowienie umowne należy uznać za nieważne jako mające na celu obejście ustawy (art. 58 § 1kc).

Biorąc pod uwagę powyższe Sąd Okręgowy w punkcie I wyroku na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok i zasądził od pozwanego kwotę 2228,34 zł. W punkcie II orzeczenia na podstawie art. 385 k.p.c. Sąd Okręgowy oddalił apelację w pozostałym zakresie, uznając ją za bezzasadną.

Konsekwencją zmiany zaskarżonego wyroku była konieczność rozstrzygnięcia o kosztach sądowych za postępowanie przed Sądem I instancji. Sąd Okręgowy, zważył, że roszczenie powoda zostało uwzględnione w 6%, a zatem mając na uwadze treść przepisu art. 100 k.p.c. stosunkowo rozdzielił koszty. Całość kosztów wynosiła 11373 zł. W konsekwencji 94% tej sumy, po uwzględnieniu już poniesionych przez powoda kosztów w kwocie 5252 zł, Sąd zasądził na rzecz pozwanego.

Orzeczenie o kosztach postępowania za instancję odwoławczą Sąd Okręgowy oparł o art. 100 k.p.c. stosunkowo rozdzielał koszty. Zważył bowiem, że koszty wyniosły w sumie 2106 zł, a zatem wobec stwierdzenia, iż powód przegrał w 64%, zasądził w punkcie III wyroku, na rzecz pozwanego kwotę 141,84 zł, przy uwzględnieniu faktycznie poniesionych przez powoda kosztów w kwocie 1206 zł.

SSO Barbara Braziewicz SSO Teresa Kołeczko – Waclawik SSO Arkadia Wyras – Wieczorek